

Analiza tržišta rada u Republici Hrvatskoj - problem zapošljavanja mladih u Hrvatskoj

Borko, Nikolina

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:145:979936>

Rights / Prava: [In copyright](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2022-10-04**

Repository / Repozitorij:

[EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Stručni studij Računovodstvo

Nikolina Borko

**Analiza tržišta rada u Republici Hrvatskoj - problem
zapošljavanja
mladih u Hrvatskoj**

Završni rad

Osijek, rujan 2021.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Stručni studij Računovodstvo

Nikolina Borko

**Analiza tržišta rada u Republici Hrvatskoj - problem
zapošljavanja
mladih u Hrvatskoj**

Završni rad

Kolegij: Ekonomika narodnog gospodarstva

JMBAG: 0010227733

e-mail: borko.nikolina@gmail.com

Mentor: Izv.prof.dr.sc. Dražen Ćučić

Osijek, 2021.

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek

Faculty of Economics in Osijek

Professional Study Accounting

Nikolina Borko

**Labor market analysis in the Republic of Croatia - the problem of
youth employment in Croatia**

Final paper

Osijek, 2021.

IZJAVA

O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI, PRAVU PRIJENOSA INTELKTUALNOG VLASNIŠTVA, SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA I ISTOVJETNOSTI DIGITALNE I TISKANE VERZIJE RADA

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je završni rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.
2. Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom *Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska*.
3. Kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad u institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15).
4. izjavljujem da sam autor/autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan sa dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studenta/studentice: Nikolina Borko

JMBAG: 0010227733

OIB: 07560621565

e-mail za kontakt: borko.nikolina@gmail.com

Naziv studija: Stručni studij Računovodstvo

Naslov rada: Analiza tržišta rada u Republici Hrvatskoj – problem zapošljavanja mladih u Hrvatskoj

Mentor/mentorica diplomskog rada: Izv.prof.dr.sc. Dražen Čučić

U Osijeku, 30.08.2021. godine

Potpis Nikolina Borko

Analiza tržišta rada u Republici Hrvatskoj - problem zapošljavanja mladih u Hrvatskoj

SAŽETAK

Jedno od tri ključna makroekonomska pitanja je nezaposlenost. S ovim problemom su suočene gotovo sve zemlje svijeta, neke u manjim, a neke u većem postotku. Nezaposlenost danas predstavlja veliki društveni i ekonomski problem, jer uz nezaposlenost se pojavljuju i drugi problemi koji štete ekonomiji jedne države, a ponajviše pojedincu. Sve su vidljivije posljedice koje nezaposlenost može prouzročiti, bilo to u ekonomskom, političkom ili socijalnom smislu. U Hrvatskoj se gotovo sve dobne skupine nalaze u području visoke nezaposlenosti koja je viša od prosjeka članica Europske unije. Kao rezultat velike ekonomske krize 2008. godine i krize uzrokovane korona virusom s kojom se trenutno suočavamo, nezaposlenost je na jako visokoj razini te dobna skupina koja bilježi najveću stopu nezaposlenosti su mladi. Hrvatska se već godinama suočava s visokom stopom nezaposlenih te sve većim udjelom obeshrabrenih. Ponajveći razlog za ovakvo stanje na tržištu je neusklađenost tržišta rada i sustava obrazovanja. Ovaj strukturni problem zahtijeva određeno vremensko razdoblje kako bi mu se ušlo u problematiku te ga se pokušalo riješiti. U Hrvatskoj se također ističe kao jedan od vodećih problema to što mlade osobe kasno ulaze na tržište rada te time smanjuju stopu radno aktivnih mladih osoba. Od iznimne važnosti je ući u problematiku te kreirati adekvatno rješenje. Svaka zemlja je specifična po pitanju nezaposlenosti te se iz istog razloga razlikuju mjere koje provode države u rješavanju ovoga problema. Europska unija je preuzela podupirući ulogu te podnosi adekvatne mjere koje vrijede za sve članice.

Ključne riječi: nezaposlenost, tržište rada, obrazovanje

Labor market analysis in the Republic of Croatia - the problem of youth employment in Croatia

ABSTRACT

One of the three macroeconomic issues is unemployment. This problem is faced by almost all countries in the world, some in smaller and some in a larger percentage. Unemployment today is a major social and economic problem because, in addition to unemployment, there are other problems that harm the economy of one country, and especially the individual. The consequences that unemployment can cause, be it in economic, political, or social terms, are becoming increasingly visible. In Croatia, almost all age groups are in the area of high unemployment, which is higher than the average of the European Union. As a result of the great economic crisis of 2008 and the crisis caused by the coronavirus we are currently facing, unemployment is at a very high level and the age group with the highest unemployment rate is young people. For years, Croatia has been facing a high unemployment rate and an increasing share of the discouraged. The biggest reason for this market situation is the mismatch between the labor market and the education system. This structural problem requires a certain period of time in order to get into the problem and try to solve it. One of the leading problems in Croatia is also the fact that young people enter the labor market late and thus reduce the rate of young people in employment. It is extremely important to get into the problem and create an adequate solution. Each country is specific in terms of unemployment, and for the same reason, the measures are taken by countries to address this problem differ. The European Union has taken a supporting role and is submitting adequate measures that apply to all members.

Keywords: unemployment, labor markets, education

SADRŽAJ

1. Uvod	1
2. Metodologija rada	3
3. Opis istraživanja i rezultati istraživanja	4
3.1. Analiza tržišta rada	4
3.2. Usklađenost tržišta rada i obrazovnog sustava	6
4. Nezaposlenost u RH	8
4.1. Uzroci i problem nezaposlenosti	9
4.1.1. Utjecaj krize	9
4.1.2. Utjecaj pandemije COVID - 19.....	10
4.2. NEET populacija	11
5. Posljedice nezaposlenosti	13
5.1. Ekonomske posljedice nezaposlenosti	14
5.2. Socijalne posljedice nezaposlenosti	15
5.3. Političke posljedice nezaposlenosti	16
6. Politike zapošljavanja	18
6.1. Aktivne mjere zapošljavanja	20
6.2. Pasivne mjere zapošljavanja	22
6.3. Mjere EU	23
7. Rasprava	26
8. Zaključak	30
Literatura	31
Popis tablica	34
Popis slika	35

1. Uvod

Mladi su pokretačka snaga svakog društva te kao takvi su generator rasta i razvoja svake države. Zabrinjavajuća je činjenica da su upravo mladi dobna skupina koja je najviše pogođena nezaposlenošću. Stupanje mladih na tržište rada vidno se razlikuje od zemlje do zemlje. Kao jedno od pokretača problema nezaposlenosti, pokazala se neusklađenost obrazovanja i potražnje na tržištu rada. Velik broj je obrazovanih osoba koje ne mogu pronaći radno mjesto iz razloga jer se njihovo zanimanje pokazalo kao manje traženo na tržištu rada. Kao temelj u rješavanju ovog problema izrađen je Hrvatski kvalifikacijski okvir (HKO), odnosno instrument bi trebao osigurati uređenje klasifikacija u Hrvatskoj. Također kao rješenje se pokazalo i smanjenje upisnih kvota na studijske programe za koje se pokazala najmanja potražnja poslodavaca.

Kao rezultat ekonomskih kriza u RH pokazala se visoka nezaposlenost u svim dobnim skupinama, mladi su se pokazali najranjiviji u ovakvim situacijama. Hrvatska po broju nezaposlenosti je iznad prosjeka Europske unije. Ukoliko bi se nastavio negativni trend, Hrvatska i svaka druga država članica Europske unije, mogle bi se suočiti sa dugoročnim ekonomskim, socijalnim i političkim posljedicama. Kod nezaposlenih se uočavaju razne psihološke bolesti poput anksioznosti, depresije i suicidnog ponašanja. Osim psiholoških bolesti, posljedice su vidljive i u obliku mentalnih bolesti. Nezaposleni mogu pokazivati agresije i kriminalno ponašanje koje ima loš utjecaj na njihovu okolinu. Također u političkom smislu, veći broj nezaposlenih znači manji broj poreznih obveznika. Što ima izravan utjecaj na državni proračun i BDP jedne države. Ovdje je vidljivo kako nezaposlenost ima dalekosežne posljedice.

Iz toga razloga većina zemalja provodi aktivne i pasivne mjere ublažavanja nezaposlenosti. Mjere su obično kategorizirane prema dobima, spolovima, kvalifikacijama, regijama iz koje nezaposleni dolaze. Specijalni programi i strukturirani projekti donose se na lokalnoj, regionalnoj ili nacionalnoj razini. Aktivne mjere su usmjerene na to da nezaposleni što prije pronađu posao. One postoje u vidu poticaja kao što su samozapošljavanje, prekvalifikacija, potpore za obrazovanje i drugo. Pasivne mjere obuhvaćaju razne naknade u vidu kratkoročnih pomoći za nezaposlene. Europska unija također sudjeluje u rješavanju problema

nezaposlenosti. Samim time, postoji niz mjera i bespovratnih fondova koje financira Europska unija.

2. Metodologija rada

Nakon uvodnog dijela gdje su navedeni ključni pojmovi koje obuhvaća ovaj rad, nadalje se analizira tržište rada u Republici Hrvatskoj. Zatim se ulazi u problematiku (ne)usklađenosti obrazovnog sustava i potrebama tržišta rada. Zatim se definira sam pojam nezaposlenosti te se vrši usporedba stope nezaposlenosti mladih u Republici Hrvatskoj i Europskoj uniji. Navedeni su mogući uzroci rezultata pojedinih analiza te navedeni razlozi ovakvih rezultata. Prikazane su moguće posljedice koje su rezultat visoke stope nezaposlenosti, kako za pojedinca, tako i za cijelu državu. Zatim se definiraju moguće mjere ublažavanja koje provode države i Europska unija.

Prilikom izrade ovog završnog rada korištene su sljedeće znanstvene metode: povijesna metoda, metoda deskripcije i metoda komparacije.

Prilikom prikupljanja i istraživanja područja rada korišteni su sljedeći izvori: knjige, znanstveni radovi, stručni članci i internet izvori.

3. Opis istraživanja i rezultati istraživanja

3.1. Analiza tržišta rada

Prema mišljenju Obadić (2017.) nezaposlenost sama po sebi predstavlja veliki društveni problem, kako u nisko razvijenim zemljama, tako i u onim najrazvijenijim. Uz nezaposlenost se vežu i drugi problemi koji štetno djeluju na ljude i njihove osjećaje. Republika Hrvatska u posljednjem desetljeću bilježi veliku stopu nezaposlenosti i jedan problem se posebno ističe, a to je nezaposlenost mladih osoba (15-24 godine). Kod analize ponude radne snage ključnu ulogu predstavlja ukupno stanovništvo koje je zapravo jedan dinamičan faktor. Općenito govoreći, veličina radne snage jedne nacije ovisi o broju stanovnika i onima koji sudjeluju na tržištu rada. Putem popisa stanovništva možemo aktivno pratiti njihovo demografsko kretanje.

Slika 1: Procjena ukupnog stanovništva RH po županijama od 2015. do 2019.

Županija	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	County of
Republika Hrvatska	4 203 604	4 174 349	4 124 531	4 087 843	4 065 253	Republic of Croatia
Zagrebačka	316 506	314 549	311 416	309 469	309 169	Zagreb
Krapinsko-zagorska	128 905	127 748	126 334	125 357	124 517	Krapina-Zagorje
Sisačko-moslavačka	160 292	157 204	152 546	148 589	145 904	Sisak-Moslavina
Karlovačka	121 840	120 321	118 263	116 829	115 484	Karlovac
Varaždinska	171 879	170 563	168 580	166 982	166 112	Varaždin
Koprivničko-križevačka	112 357	110 976	109 137	107 711	106 367	Koprivnica-Križevci
Bjelovarsko-bilogorska	113 746	111 867	109 822	107 909	106 258	Bjelovar-Bilogora
Primorsko-goranska	291 654	289 479	286 677	284 239	282 730	Primorje-Gorski kotar
Ličko-senjska	47 634	46 888	45 943	45 184	44 625	Lika-Serj
Virovitičko-podravska	80 610	79 111	77 086	75 257	73 641	Virovitica-Podravina
Požeško-slavonska	73 473	71 920	69 583	67 862	66 256	Požega-Slavonia
Brodsko-posavska	151 012	148 373	143 827	140 072	137 487	Slavonski Brod-Posavina
Zadarska	170 168	169 581	168 672	168 153	168 213	Zadar
Osječko-baranjska	294 233	290 412	283 035	277 227	272 673	Osijek-Baranja
Šibensko-kninska	104 315	103 021	101 436	100 153	99 210	Šibenik-Knin
Vukovarsko-srijemska	169 224	165 799	159 213	154 371	150 985	Vukovar-Sirmium
Špitsko-dalmatinska	453 155	452 035	449 610	448 071	447 747	Split-Dalmatia
Istarska	208 180	208 105	208 229	208 765	209 573	Istria
Dubrovačko-neretvanska	122 280	121 970	121 381	121 215	121 816	Dubrovnik-Neretva
Međimurska	112 576	112 089	110 999	109 921	109 232	Međimurje
Grad Zagreb	799 565	802 338	802 762	804 507	807 254	City of Zagreb

Izvor: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/07-01-03_01_2020.htm (preuzeto 05.

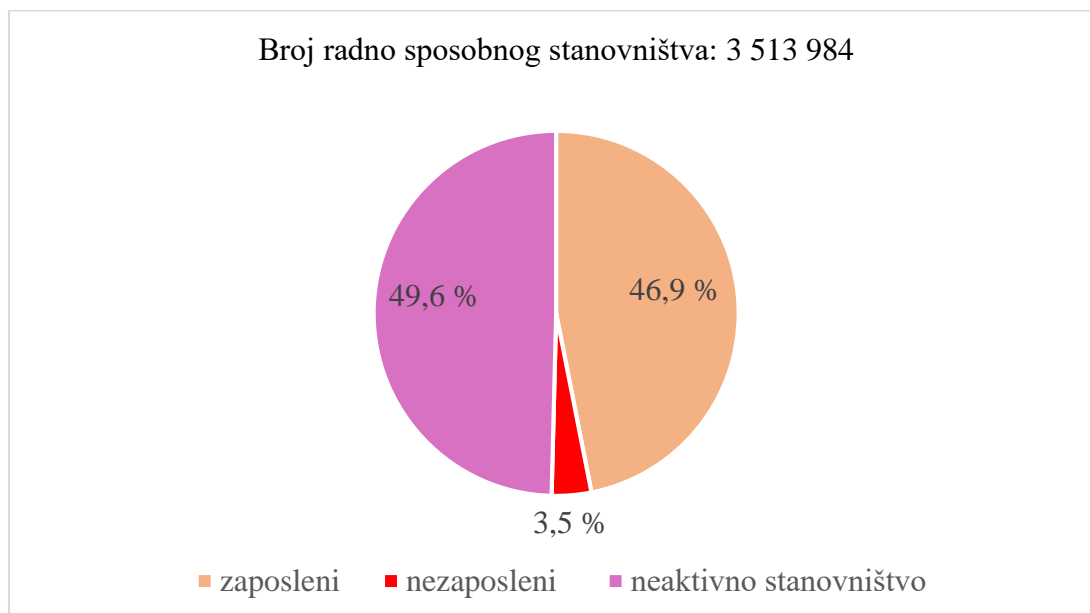
lipnja 2021.)

Iz tablice se može vidjeti procjena broja stanovnika po županijama od 2015. do 2019. godine. Državni zavod za statistiku (2020.) navodi kako se u 2019. godini bilježi kontinuirani pad broja stanovnika. Republika Hrvatska je sredinom 2019. godine imala 4 065 253 stanovnika, od toga

1 970 684 muškarca i 2 094 569 žena. Od ukupnog broja stanovnika, udio žena iznosio je 51,5%, a udio muškaraca 48,5%. Većina županija bilježi takav omjer. Republika Hrvatska se svrstava među najstarije nacije u Europi te prosječna starost stanovništva iznosila je 43,6 godina (muškarci 41,8, žene 45,3). Značajnu ulogu u ovome postotku pridonosi i činjenica da Republika Hrvatska u posljednjih nekoliko godina također bilježi i pad mladog stanovništva (0 – 19 godina).

Prema Državnom zavodu za statistiku (2019.) udio fertilnoga kontingenta, 2019. godine, u ukupnome ženskom stanovništvu iznosio je 41,1%. Šibensko-kninska županija bilježi najviše stanovništva u dobi od 65 i više godina u postotku od 25,7%, te Ličko-senjska županija u postotku od 24,9%, a Međimurska županija bilježi najmanje stanovništva starosne dobi u postotku od 18,8%. DZS bilježi podatak kako je u Republici Hrvatskoj 52% stanovništva živjelo je u samo pet županija, najviše u Gradu Zagrebu koji je bilježio 807 254 stanovnika ili 19,9% i u Splitsko-dalmatinskoj županiji koja je bilježila 447 747 stanovnika ili 11,0%, dok Požeško-slavonska županija bilježi najmanje stanovnika od 66 256 ili 1,6%, kao i Ličko-senjska županija od 44 625 stanovnika ili 1,1%.

Tablica 1: Radno sposobno stanovništvo u prvom tromjesečju 2020.

Izvor: izrada autora prema https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/09-02-06_01_2020.htm (pristupljeno 05. lipnja 2021.)

Iz grafikona koji je objavljen na stranicama Državnog zavoda za statistiku (2020.) mogu se iščitati rezultate ankete o radnoj snazi za tromjesečno razdoblje od siječnja do ožujka 2020. godine. Podaci o radno sposobnom stanovništvu govore kako je u Hrvatskoj bilo 3 514 tisuća radno sposobnih osoba. Broj ekonomsko aktivnih iznosi 1 772 tisuće, a broj ekonomsko neaktivnih osoba iznosi 1 742 tisuće. Također 1 649 tisuća zaposlenih i 123 tisuće nezaposlenih osoba činilo je radnu snagu.

„Udio radno sposobnih osoba u Kontinentalnoj Hrvatskoj, starijih od 15 godina, iznosio je 2 322 tisuće ili 66,1% od ukupnog broja radno sposobnog stanovništva u Hrvatskoj, u Jadranskoj Hrvatskoj iznosio je 1 192 tisuće osoba, odnosno 33,9%. U Kontinentalnoj Hrvatskoj stopa aktivnosti iznosila je 52,1%, što je nešto više od prosjeka Hrvatske (50,4%), dok je Jadranska Hrvatska imala 47,2% aktivnih stanovnika. Stopa zaposlenosti u Jadranskoj Hrvatskoj iznosila je 43,9%, dok je u Kontinentalnoj Hrvatskoj iznosila 48,5%. Stopa nezaposlenosti u Jadranskoj Hrvatskoj iznosila je 7,1%, što je iznad hrvatskog prosjeka (7,0%), dok je u Kontinentalnoj Hrvatskoj iznosila 6,9%.“ (Državni zavod za statistiku, 2021.)

3.2. Uskladenost tržišta rada i obrazovnog sustava

Stupanje mladih na tržište rada bitno se razlikuje u zemljama. U nekim zemljama mladi počinju raditi znatno ranije nego u nekim drugim. Moguće je istovremeno biti i u sustavu obrazovanja i stupiti na tržište rada u obliku ljetnih ili studentskih poslova. Smanjenjem mladih u obrazovanju paralelno se povećava udio zaposlenih i nezaposlenih na tržištu. Prema podacima Eurostat-a (2012.) prosječno prijelazno razdoblje od inicijalnog obrazovanja do prvog značajnog posla trajalo je 6,5 mjeseci. Trajanje se značajno razlikuje ovisno o zemlji i o razini obrazovanja - od 5 mjeseci za visokoobrazovane do 10 mjeseci za one s nižim kvalifikacijama. Kako navodi Eurostat (2020.) postotak osoba koje su rano napustile obrazovanje i osposobljavanje 2018. godine u dobi od 18-24 godine u Hrvatskoj iznosila je 3,3%, dok je EU prosjek 10,6%. Republika Hrvatska je 2017. godine na obrazovanje potrošila 4,7% BDP-a dok je prosjek EU-a 4,6 %. Također je iznad prosjeka i što se tiče udjela potrošnje na tercijarno obrazovanje te postotak iznosa koji je izdvojen u tu namjenu iznosi 21,5%, dok postotak EU-a iznosi 15,0%.

Prema Obadić (2017.) dosadašnje ankete i analize pokazuju veliku neusklađenost u stupnju obrazovanja stanovnika usporedno s potrebama na tržištu rada. Problem neusklađenosti

obrazovanja i potreba na tržištu rada je strukturni problem koji zahtijeva određeno vremensko razdoblje kako bi mu se ušlo u problematiku te pokušalo riješiti. Kreatori i nositelji ekonomske politike su shvatili da je ovaj strukturni problem većinski krivac za povećane pokazatelje nezaposlenosti te su počeli intenzivnije raditi na rješenju istoga. „Suradnjom čelnih ljudi Ministarstva rada i mirovinskog sustava, Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta, Ministarstva regionalnog razvoja i fondova EU, Vlade te Nacionalnog vijeća za razvoj ljudskih potencijala i sektorskih vijeća, 2012. godine je započelo aktivnije kreiranje smjernica za rješavanje problema neusklađenosti i na nižim razinama obrazovanja.“ (Obadić, 2017.). Kao temelj u rješavanju ovog problema izradili su Hrvatski kvalifikacijski okvir (HKO), odnosno „instrument koji bi trebao osigurati uređenje klasifikacija u Hrvatskoj, prohodnost i kvalitetu kvalifikacija, kao i povezivanje razina kvalifikacija u našoj zemlji s razinama kvalifikacija Europskog kvalifikacijskog okvira. Tako je u veljači 2013. godine usvojen Zakon o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru, kojim se uspostavlja Hrvatski kvalifikacijski okvir.“ (Obadić, 2017.).

Obrazovni sustav u Republici Hrvatskoj je dosta kompliciraniji od sustava u zemljama EU. Postoji previše studijskih programa iz područja društvenih znanosti koje ne slijede zahtjeve poslodavaca. Obadić (2017.) navodi da u posljednjih pet godina na najvećem sveučilištu u Hrvatskoj znatno je smanjen broj studenata na više područja. Najveće smanjenje se bilježi na području društvene znanosti od 2,5% i humanističkih znanosti od 0,5%. Zatim sa manjim smanjenjem slijede upisne kvote studenata u području prirodnih i tehničkih znanosti.. Jedan od najvećih izazova za poslodavce je pronaći adekvatnu radnu snagu koja odgovara njihovim zahtjevima. Stoga je iznimno bitno da potrebe tržišta i obrazovanje budu usklađeni. Mladim ljudima se treba osigurati kvalitetno obrazovanje temeljeno na potrebama tržišta kako bi osigurali radno mjesto nakon završetka obrazovanja.

4. Nezaposlenost u RH

„Nezaposlenost je stanje u kojemu se dio radno sposobnih članova društva ne može zaposliti primjereno svojim sposobnostima i kvalifikacijama, uz uobičajenu plaću. U nezaposlene se ubrajaju i svi članovi društva koji su djelomično zaposleni, ali njihova radna snaga nije u punoj mjeri iskorištena, ne rade puno radno vrijeme i nemaju primanja dostatna za normalno uzdržavanje. Nezaposlenost može biti otvorena i prikrivena.

Razlikuju se četiri najvažnija tipa otvorene nezaposlenosti: 1. frikcijska ili normalna nezaposlenost radnika koji mijenjaju posao ili ga prekidaju zbog nestašice materijala i drugih sličnih uzroka; taj oblik nezaposlenosti može se pripisati i nepodudarnosti ponude i potražnje rada; 2. sezonska nezaposlenost kao rezultat ne obavljanja nekih poslova jer su ti poslovi vezani isključivo za godišnja doba; 3. tehnološka nezaposlenost; nastaje zbog tehnoloških napredaka koji omogućuju proizvodnju bez potrebe za zaposlenima što smanjuje njihov broj te ih čini nepotrebima; 4. ciklička nezaposlenost; uzrokuju je poslovni i drugi slični povremeni poremećaji tako da se smanjuju potrebe za radnicima, uz nesmanjenu ponudu.

Otvorena nezaposlenost naglo se povećava u doba kriza, recesija, velikih tehnoloških revolucioniranja, elementarnih nepogoda, ratnih razaranja itd. Prikrivena nezaposlenost proizlazi iz nedovoljnog iskorištavanja radne snage, što znači oblik nezaposlenosti unutar postojeće zaposlenosti. Nastojanja bivših socijalističkih društava da postignu visok stupanj zaposlenosti stvarao je suvišan, često ekonomski uvelike nepotreban broj radnih mjesta zaposlenih.“ (Bejaković, 2003.)

No, nezaposlenost se ne mora gledati kao samo nešto loše po gospodarstvo. Ona može biti i korisna. Poslodavac ako je nezadovoljan radnikom može u svakome trenutku naći adekvatnu zamjenu za njega. Samo to znanje radniku, da je zamjenjiv u svakom trenutku, podiže motivaciju te ga tjera da se maksimalno aktivira i učinkovitije obavlja svoj posao. Također treba uzeti u obzir da ukoliko na tržištu rada postoji potreba za radnom snagom, a nema je dovoljno raspoloživo, u skladu s pravilima ponude i potražnje dolazi do porasta nadnica što također može i uzrokovati opći rast razine cijena, odnosno inflaciju. Kako navodi DZS (2021.) stopa anketne nezaposlenosti u Republici Hrvatskoj u 2020. je iznosila 9,2%, a stopa registrirane nezaposlenosti iznosila je 8,9%.

4.1. Uzroci i problem nezaposlenosti

Prema Rančić i Durbić (2016.) sam početak pojave nezaposlenosti u Hrvatskoj može se pripisati socijalizmu i samoupravno-socijalističkom sustavu iz kojeg su izašli osnovni problemi vezani uz tranziciju još dodatno otežani ratnom situacijom. Nakon raspada Jugoslavije, sve zemlje su bile pogođene krizom i financijskom katastrofom. Nakon privatizacije mnoga poduzeća su dospjela u ruke ljudi koji ih nisu znali voditi, što je znatno doprinijelo smanjenju proizvodnje i povećanju nezaposlenosti. Provođenje stabilizacijske ekonomske politike u zemlji započelo je 22. prosinca 1992. godine kada je Sabor prihvatio program Vlade Republike Hrvatske pod nazivom „Osnove stabilizacijskog programa“. Program je obuhvaćao stabilizaciju cijena, oživljavanje privredne aktivnosti i rast socijalne sigurnosti stanovništva. Primarni cilj ove politike je bila stabilizacija cijena jer izrazito loša situacija na tržištu je nagovještavala prelazak iz inflacije u hiperinflaciju, koja se kasnije i dogodila.

No uspjeh je postignut nekoliko godina kasnije te je inflacija oborena vrlo brzo. Nacionalna valuta je aprecirala što je utjecalo na uvoz, smanjilo izvoz, a kao najveća posljedica koja se osjeti i danas, izdvojila se vanjska zaduženost. Uz sveprisutni deficit državnog proračuna i vanjsku zaduženost, kao uzrok nezaposlenosti može se uvrstiti i nefunkcioniranje pravosuđa. Kao što je rečeno, uzroci nezaposlenosti se najviše vežu sa drugačijim privrednim uređenjem uspoređujući sa socijalizmom, loše provedenom privatizacijom, neuspjelim pokušajima vođenja poduzeća. Osim navedenog, sporo provođenje strukturnih reformi i loša makroekonomska politika smanjuju perspektivu kako će se ova situacija promijeniti na bolje.

4.1.1. Utjecaj krize

Financijska kriza uzrokovana krahom američkog financijskog tržišta brzo se proširila na ostatak svijeta. Ubrzo je prerasla u globalnu ekonomsku krizu te je čak i stekla naziv „Prva globalna financijska kriza 21. stoljeća“. Kao takva imala je značajan utjecaj i na hrvatsko tržište rada. Kao prva posljedica očitavalo se smanjenje agregatne potražnje za proizvodnjom što za sebe ima posljedicu smanjenja potreba za radnom snagom. Porast nezaposlenih je osobito pogodila dobnu skupinu od 24 do 34 godine. Drugim riječima, mladi ljudi koji su nedavno stupili na tržište rada te nisu još stekli adekvatno radno iskustvo. Također druga ugrožena skupa su žene koje su najčešće niže stručne spreme i imaju većinski fleksibilne radne sporazume.

Slika 2: Trendovi globalne nezaposlenosti i stopa rasta BDP-a

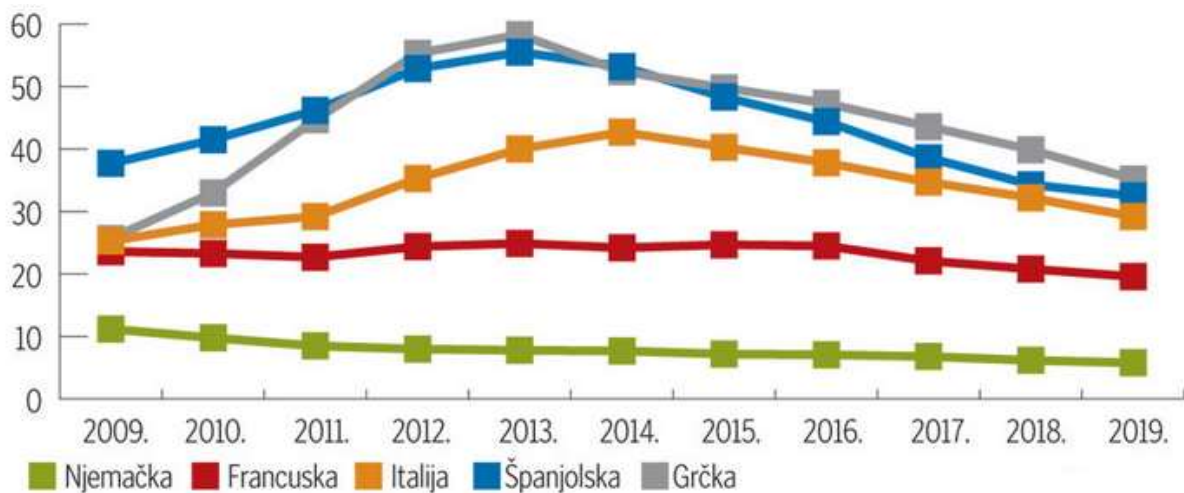
Izvor: file:///C:/Users/NIKOLI~1/AppData/Local/Temp/Clanak_11_07-1.pdf (preuzeto 26. lipnja 2021.)

Obadić (2011.) navodi kako je u 2009. godini broj nezaposlenih osoba iznosio 212 milijuna te bilježi porast od 34 milijuna usporedno s 2007. godinom. Ekonomska kriza manifestira se i u opadanju broja zaposlenih u odnosu na broj stanovnika. Najveća promjena stope zaposlenosti vidi se u razvijenim zemljama i Europskoj uniji, dok je pad u manje razvijenim zemljama bio manji. Osim na nezaposlenost, kriza je utjecala i na BDP zemalja te je u većini zemalja opadanje BDP-a bilo veće od povećanja nezaposlenosti. Također, utjecaj krize se očituje i u sektorima rada. Posebice industrijskim sektorima te poljoprivredi.

4.1.2. Utjecaj pandemije COVID - 19

Mladi su po drugi puta u posljednjih 10 godina pogođeni krizom na tržištu rada. Osim velike svjetske krize 2008. godine suočeni su i sa krizom uzrokovanom pandemijom Covid 19 virusa. Gospodarstva diljem svijeta su opet stagnirala se te „zamrznula“ nova zapošljavanja. Sektor koji je najviše pogođen je turizam. U Europskoj uniji, stopa nezaposlenosti mladih je nakon 7 godina opet počela rasti. Zemlja u kojoj je najviše porasla stopa nezaposlenosti je Italija.

Slika 3: Stopa nezaposlenosti mladih između 15 i 24 godine

Izvor: file:///C:/Users/NIKOLI~1/AppData/Local/Temp/Clanak_11_07-1.pdf (preuzeto 29. lipnja 2021.)

Ukupno se broj zaposlenih smanjio za 274.000 ljudi. Portal Poslovni dnevnik (2020.) navodi kako se slična situacija može vidjeti i u Njemačkoj, Grčkoj, Španjolskoj i Francuskoj. Kao odličan primjer pada zaposlenosti je to da u Francuskoj i Španjolskoj u svibnju prošle godine je broj oglasa za posao bio upola manji nego proteklih godina. Primjerice Njemačka koje je imala donedavno skoro punu zaposlenost, u svibnju 2020. godine je broj nezaposlenih u dobnoj skupini do 24 godine povećan za 274 000 osoba. Posljedice nezaposlenosti mladih, osim na gospodarstvo, očituju se i na mentalno zdravlje mladih te su sve češća pojava anksioznost, depresije te suicidalno ponašanje. Nadu za optimizam daje digitalna ekonomija. Iako Hrvatska nije podložna digitalnoj ekonomiji, razvijene države stvaraju direktive koje idu u smjeru tzv. zelene ekonomije i stvaranju budućih poslova.

4.2. NEET populacija

Eurofound (2016.) definira NEET kao termin za mlade koji nisu zaposleni niti su u sustavu obrazovanja. Ovaj termin se prvi puta pojavio 90-ih godina kada se dogodio veći postotak mladih ljudi dobne skupine između 16 i 18 godina koji nisu prijavljeni na tržištu rada a izašli su iz sustava obrazovanja. Prema Bedenković (2017.) za vrijeme velike financijske krize od 2008. godine, u čak 17 zemalja članica EU zabilježene su 2013. godine najveće stope nezaposlenosti u povijesti, također, shodno s time, zabilježena je najniža stopa zaposlenih u EU

od samo 32,2%. 2013. godine nastala je Garancija za mlade (GZM) za rješavanje pitanja nezaposlenosti mladih osoba, koji se bazira na tome da se sve osobe mlađe od 25 godina (u RH mlađe od 30 godina) nastoje što brže aktivirati na tržištu rada. Prema Bedenković (2017.) potrebno je ponuditi kvalitetnu ponudu nezaposlenoj osobi u roku od 4 mjeseca od trenutka kada je ušla na tržište rada ili završila obrazovanje. Vidljivo je na stranicama ministarstva da se uspostava GZM-a za cijelu Eurozonu procjenjuje oko 21 milijardu eura godišnje, što je i dalje jeftinije od neaktivnosti mladih. Prema procjeni Bedenković (2017.) NEET osobe koštaju oko 153 milijarde godišnje. GZM je mjera koja usmjerava mlade ljude u smislu da im nudi zaposlenje, osposobljavanje ili nastavak obrazovanja. Hrvatski zavod za zapošljavanje (HZZ) započeo je s provedbom GZM-a 1. srpnja 2013. te je paket mjera za mlade pod nazivom Mladi i kreativni dopunio s dodatnih 11 mjera prvenstveno usmjerenih na mlade do 29 godina. Trenutno taj paket sadrži ukupno 25 mjera.

Bedenković (2017.) navodi odrednice koje pospješuju ulazak ljudi u ovu skupinu su:

- niska razina obrazovanja
- niska pismenost
- ne razvijene vještine poput savjesnosti, emocionalna stabilnost, otvorenost novim iskustvima

U Hrvatskoj se također ističe kao jedan od vodećih problema to što mlade osobe kasno ulaze na tržište rada te time smanjuju stopu radno aktivnih mladih osoba. Gotovo sve dobne skupine radno sposobnog stanovništva u Hrvatskoj broje visoku stopu nezaposlenosti, koja je viša od prosjeka Europske unije.

5. Posljedice nezaposlenosti

Prva istraživanja vezana za mogućnost ostavljanja posljedica na psihološko zdravlje ljudi su provedena 30-ih godina prošlog stoljeća. Utjecaj na psihološko zdravlje svakako ima zaposlenost. Kod ispitanika su uočene razne promjene u načinu ponašanja, izražavanju emocija i psihološke stabilnosti. Depresija, anksioznost, nisko samopouzdanje, napetost, nezadovoljstvo životom, monotonija su samo neke od posljedica koje su se pojavile kod dugo nezaposlenih ljudi. Kada se usporede zaposleni i nezaposleni, kod nezaposlenih se može uočiti niža dnevna aktivnost, veća socijalna izolacija i manjak motivacije. No, zanimljivi su podaci koji su se također dobili u istraživanju koje navodi Matko (2002.) i iz kojih je vidljivo kako je katkad psihološko zdravlje nezaposlenih iznad razine zdravlja zaposlenih. Tako na primjer nervoza, stres, strah, nesanica, glavobolja, usamljenost, problemi sa spavanjem su povećani kod zaposlenih ljudi. Što svakako se može povezati sa razinom stresa i odgovornosti koji zaposleni nose sa sobom, a nezaposleni su ih oslobođeni. No, ipak je u većini slučajeva psihička i emocionalna nestabilnost nezaposlenih daleko veća od one koju imaju zaposleni. Nezaposleni svakako se bore sa većom dozom nesigurnosti, nesretniji su generalno u životu jer se osjećaju beskorisno. Zanimljive činjenice do kojih se došlo u prilikom istraživanja, kao na primjer i to da preveliki stres ima veliki utjecaj na fizičko zdravlje ljudi. Iako ove činjenice nisu još u potpunosti dokazane, mnoge pretpostavke na njih ukazuju. No kada se uzme u obzir da loše fizičko zdravlje može biti posljedica nezaposlenosti ubog lošijih materijalnih uvjeta u kojima žive nezaposleni, ovaj rezultat istraživanja se čini kao realan rezultat istraživanja.

Jelušić (2002.) navodi kako su se do sada provela brojna istraživanja o posljedicama koje nezaposlenost ostavlja. Jelušić (2002.) navodi kako je O'Brien (1986) u svojoj knjizi proveo tri tipa studija. Prve studije su nazvane agregatne studije. U njima se ispituju uloge ekonomskih faktora u ispitivanju mogućih fizičkih i psihičkih zdravstvenih posljedica uspoređujući zdravlje pojedinca i stopu nezaposlenosti. Naziv agregatne studije su dobile iz razloga što ne ispituju promjenu pojedinca u vremenu, nego promjene u varijablama koje opisuju stanje velikih grupa ili zajednica. U drugoj vrsti studija su pojašnjeni mehanizmi po kojima veliki udio nezaposlenih u stanovništvu dovodi do određenih psiholoških promjena. U njima je objašnjeno kako nezaposlenost utječe na pojedinca na način da mu stvara određenu dozu stresa koja ima veliki utjecaj na ponašanje čovjeka. Također pojašnjeno je kako dugotrajna nezaposlenost može dovesti i to anksioznosti, depresije i sličnih bolesti. No ne znači striktno da svaki pojedinac koji spada u kategoriju nezaposlenih se bori sa ovakvim promjenama u ponašanju. Prema Jelušić

(2002.) istraživanja također navode i vezu između stope zaposlenosti i mentalnih bolesti. Navodi kako se akutne stresne situacije (mentalne bolesti, samoubojstva, ubojstva, broj ljudi u zatvoru) javljaju u roku od dvije godine od promjene u stopi nezaposlenosti, dok se kronične stresne reakcije (kardiovaskularne bolesti, ciroza, opća smrtnost) javljaju oko tri godine nakon promjene u stopi nezaposlenosti. Prema podacima istraživanja, povećanje nezaposlenosti od 5% u jednoj godini rezultirat će povećanom stopom smrtnosti od 9,5% u narednih pet godina, 20,5 % povećanom stopom samoubojstva i 20 % povećanim brojem osoba u mentalnim bolnicama i zatvorima. Ovi podaci govore kako nezaposlenost zaista ostavlja jake posljedice na ljude i kako se ti podaci ne smiju nikako ignorirati.

5.1. Ekonomske posljedice nezaposlenosti

S makroekonomskog stajališta, nezaposlenost je jedna od glavnih varijabli pokazatelja uspješnosti gospodarstva. Kod velike stope nezaposlenosti kupovna moć pojedinca se snižava što ujedno predstavlja i veliki gubitak proizvodnje. Iz tog razloga proizvođači nastoje sniziti svoje troškove što dovodi do otpuštanja radnika i manjih investiranja. Radnici koji se osjećaju ugroženo po tom pitanju radije štede novac nego što ga troše na kupnju dobara. Samim time, nezaposlenost je u izravnom doticaju sa BDP-om države jer je potrošnja stanovnika na niskoj razini a država mora povećati izdatke kako bi mogla isplaćivati različite subvencije. Ovdje se posebno stavlja naglasak na mirovine. Pri manjoj zaposlenosti manja su i uplaćivanja doprinosa za mirovinu što vodi ka produljenju radnoga staža. Nezaposlenost znači i manje isplaćenih plaća, odnosno manje poreznih obveznika i manji prihod države. Manji prihodi države, a veliki izdaci znače i veću inozemnu zaduženost države. Rezultat toga svega je sve veća iseljenost mladih ljudi iz države koji su u potrazi za boljim poslom. U tablici ispod vidljiv je broj iseljenih i doseljenih u razdoblju od 2014. godine do 2018. Kada se usporede podaci Hrvatske sa podacima zemalja EU vidljivo je da je broj iseljenih iz Hrvatske znatnije veći od onog iz EU iz čega se može zaključiti kako je nezaposlenost daleko iznad prosjeka EU te je makroekonomsko stanje u RH dosta loše.

Tablica 2: Vanjska migracija stanovništva

	2014.		2015.		2016.		2017.		2018.	
<i>Zemlja državljanstva</i>	Doseljeni	Odseljeni	Doseljeni	Odseljeni	Doseljeni	Odseljeni	Doseljeni	Odseljeni	Doseljeni	Odseljeni
<i>Hrvatska</i>	4 824	19 555	6 483	28 268	7 733	34 815	7 911	45 367	8 619	36 413
<i>Europa</i>	5 116	1 070	4 512	1 055	5 570	1 303	6 891	1 661	16 109	2 769

Izvor: izrada autora prema https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/07-01-02_01_2019.htm (pristupljeno 26. lipnja 2021.)

5.2. Socijalne posljedice nezaposlenosti

Iako mnogi ističu mentalne posljedice kao najveću opasnost s kojima se ljudi duže nezaposlenosti bore, socijalne posljedice nezaposlenosti također su učestala pojava. Osim što se ljudi bore s anksioznošću, depresijom, manjkom volje za život, socijalne posljedice se manifestiraju kroz agresivne stavove i ponašanje. Nezaposlenost pojedinca nema utjecaj samo na njegov život, nego i na njegovu obitelj i šire okruženje. Koliko je posao bitan za mentalno zdravlje pojedinca pokazuju rezultati istraživanja provedenih na mladim ljudima koji su izjavili da bi nastavili raditi svoj posao čak i ako im to nije financijski potrebno. No ovdje je svakako bitno istaknuti i razlike u socijalnim klasama. Nekić (2002.) navodi istraživanja koja su pokazala da visokoobrazovani mladi ljudi iz više klase se osjećaju dobro u vezi svoje nezaposlenosti. Oni su svjesni da će im njihove društvene prilike omogućiti skoro zaposlenje te se ne moraju niti pretjerano brinuti o ispunjenju svojih egzistencijalnih potreba. Samim time, kod njih je smanjena stopa pojedinaca koji su suočeni sa psihološkim i socijalnim posljedicama nezaposlenosti. Dok oni niže klase se češće suočavaju sa istima. Ovdje se ističu skromnost, nesigurnost i negativni stavovi kao ključni faktor u ne pronalasku posla.

Nekić (2002.) dalje navodi kako različite teorije pokušavaju objasniti uzročno posljedičnu vezu između nezaposlenosti i kriminalnog ponašanja. Od malena su ljudi učeni kako je vrlo bitno

pronaći adekvatan posao za njih. Iz tog razloga zbog nemogućnosti pronalaska istog i ograničenih mogućnosti dolazi do delikventnog i kriminalnog ponašanja. Ako svoja postignuća ne uspiju ostvariti, nastojat će to napraviti na drugi način. No veza između nezaposlenosti i kriminalnog ponašanja je uzajamna. Nezaposlenost povećava rizik od kriminalnog ponašanja, dok zbog kriminalnog ponašanja se dolazi u težu poziciju zaposlenja jer poslodavac ne želi zaposliti nekoga sa kriminalnim dosjeom.

Najznačajnija pojava socijalnih posljedica nezaposlenosti je nastanak „podklase“. Podklasa se može definirati kao izostanak od glavnih društvenih institucija te socijalna izoliranost od zaposlenih ljudi. Ljude koji pripadaju podklasi manifestira niska razina samopouzdanja i aspiracije.

5.3. Političke posljedice nezaposlenosti

Kao što je već spomenuto, nezaposlenost znači i manje isplata plaća, odnosno poreznih obveznika. Manje poreznih obveznika izravno utječe na smanjenje državnog proračuna, što očekivano za posljedicu ima povećanje porezne stope. Povećanje djeluje dalje izravno na smanjenje kupovne moći pojedinca i na smanjenje proizvodnje proizvođača. Sve to djeluje kao jedan začarani krug iz koje je teško izaći. Puno je posljedica koje može izazvati povećanje poreza. Jedan od primjera su prosvjedi do kojih dolazi što direktno narušava ekonomsku sliku i sigurnost države. Najveći problem s kojima se država može susresti kao posljedica suočavanja sa visokom stopom nezaposlenosti je odljev mozgova. Kao što se mnoge države suočavaju s tim problemom, niti u Hrvatskoj nije bolja situacija. Odlazak educirane i obrazovane radne snage, koja je svojim znanjem od iznimne važnosti za razvoj jedne države, pati cijela privreda i gospodarstvo. Mladi odlaze iz zemalja u razvoju u visoko razvijene zemlje. Osim onih koji su dugoročno nezaposleni, na odlazak se također odlučuju i oni koji su zaposleni i stambeno zbrinuti, no ipak smatraju kako nemaju prostora za profesionalni rast i razvoj. Isto tako, nisu zadovoljni kvalitetom života te ne vide svoju budućnost u Hrvatskoj. To najbolje pokazuje i činjenica da je Hrvatska četvrta u svijetu po odlasku obrazovanih.

Prema portalu Poslovni dnevnik (2021.) općine poput Cijljana i Ervenika u Šibensko-kninskoj županiji u pet godina su izgubile 39,3%, odnosno 37,8 5 stanovništva, što znači da je ovo područje u pet godina napustio svaki treći stanovnik. Također u članku se navodi kako najveću

stopu emigracije u Europskoj uniji ima upravo Hrvatska sa visokih 21,9%, što znači da više od petine stanovništva Republike Hrvatske živi u inozemstvu.

6. Politike zapošljavanja

Vlada Republike Hrvatske (2002.) iznosi kako je od početka 80-ih registrirana nezaposlenost u Hrvatskoj u stalnom porast, te se od početka 90-ih manifestira masovna nezaposlenost. No, velika potražnja za radom 2001. godine rezultirala je smanjenjem rasta stope nezaposlenosti. Prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, U toj godini je broj radnih u prosjeku porastao za 35%. Više je razloga odgovorno za porast broja zaposlenih, no svakako zasluga pripada dobroj turističkoj sezoni te godine, te su dobro poslovale i srodne djelatnosti. Međutim, i u postsezonskim mjesecima biva zabilježen rast zaposlenih.

Iako su nekoliko godina većina zemalja bilježile rast stope zaposlenosti i otvaranje novih radnih mjesta na tržištu rada, ekonomska i financijska kriza 2008. godine kojom su bile pogođene gotovo sve zemlje je uzrokovala pad stope zaposlenosti. Mladi su dobna skupina koja je bila najviše pogođena ovom krizom. Prema portalu Europski parlament (2017.) stopa nezaposlenosti među mladima (15-24 godine) u Europskoj uniji je tijekom gospodarske krize skočila s 15 posto u 2008. na 24 posto u 2013. s najvećim stopama zabilježenim u Grčkoj (60 posto), Španjolskoj (53,2 posto), Hrvatskoj (49,8 posto), Italiji (44,1 posto) i Portugalu (40,7 posto).

Nakon kriznih godina situacija u Europskoj Uniji se kontinuirano poboljšavala te je u prosincu 2019. dosegla 14,1%, što je postotak koji nije bio dugo ostvaren. No zbog situacije pandemije uzrokovane koronavirusom situacija se drastično mijenja. Mladi su opet dobna skupina koja je najviše pogođena ovom krizom. Visoka razina nezaposlenosti i utjecaj krize na gospodarstvo nalaže državi da poduzme odgovarajuće mjere u smislu poticanja zapošljavanja. Postoje razne mjere za poticanje zapošljavanja. One se bitno razlikuju po sadržaju, intenzitetu, razdobljima i dr. Kada nastupi visoka nezaposlenost, a poslodavci nisu u mogućnosti plaćati troškove osposobljavanja, česti su specijalni programi za poticanje zapošljavanja. Vlada je tada dužna preuzeti odgovornost te provesti konkretne programe za nezaposlene.

Mjere poticanja zapošljavanja razlikuju se od zemalja do zemalja i zaista su bogata. Kerovec (1994.) navodi kako u dobima izrazito velike nezaposlenosti, mjere su usmjerene tzv. tvrdj jezgri nezaposlenih (hard-core unemployment). Radi se kategoriji nezaposlenih koji se izrazito teško zapošljavaju. Mjere su obično kategorizirane prema dobima, spolovima, kvalifikacijama, regijama iz koje nezaposleni dolaze. Specijalni programi i strukturirani projekti donose se na lokalnoj, regionalnoj ili nacionalnoj razini. Mogu postojati posebno osnovani organi za

područje na kojemu je namijenjeno provođenje projekta. Gotovo svi specijalni projekti imaju vremenski rok ograničenja koji se razlikuje od zemlje do zemlje. Tako postoje programi od šest mjeseci pa do dvije godine. Uglavnom se specijalni projekti financiraju iz državnog proračuna, također se mogu financirati iz ukupnih poreza, socijalnih davanja ili iz posebnih namjenskih poreza za poticanje zapošljavanja i stručnog osposobljavanja. Pri rješavanju problema zapošljavanja radnika treba voditi računa kako problemi svih radnika nisu isti, odnosno nije im potreba ista pomoć. Za radnike nižeg obrazovanja potrebne su nešto skuplje mjere u vidu prekvalifikacije, oni su prisiljeni iz korijena mijenjati svoje zanimanje i dosada stečeno iskustvo iz toga područja kako bi se zadovoljila potražnja na tržištu rada.

Stoga, mjere ekonomske politike kojima se želi izravno utjecati na smanjenje nezaposlenosti moraju biti izrazito kompleksne i cjelovite. Za početak se trebaju poduzeti mjere koje će uzrokovati promjene zakonskog okvira kojima se regulira tržište. Zatim treba modernizirati institucije koje djeluju na tržištu rada. U Republici Hrvatskoj postoji niz mjera koje navodi Vlada Republike Hrvatske (2002.) u kojima se financira zapošljavanje, samozapošljavanje i obrazovanje nezaposlenih osoba. Kao što je već navedeno, mladi su dobna skupina koja je najviše pogođena nezaposlenošću.

To su prvenstveno visoko obrazovane mlade osobe čije se zapošljavanje želi potaknuti programom „S faksa na posao“.

Druga skupina su mladi koji su nezaposleni iz razloga što vrlo teško pronalaze neophodnu praksu koja bi prethodila njihovom zapošljavanju. Za njih je napravljen program „Iz učionice u radionicu“ kojim se priprema mlade za rad.

U treću skupinu se ubrajaju starije osobe koje su već neko određeno razdoblje bez posla i jako se teško zapošljavaju kod privatnih poslodavaca ili im je potrebno dodatno obrazovanje s kojim bi stekli dodatne vještine i znanja koje su u skladu s potrebama na tržištu rada.

Četvrta skupina su invalidi i osobe s težim uvjetima zapošljivosti za koje se trebaju stvoriti adekvatni uvjeti rada i njihovo zapošljavanje uključuje sufinanciranje obrazovanja, zapošljavanja ali i mjere za samozapošljavanje onih koji imaju za to uvjete.

Petu skupinu čine hrvatski branitelji kojima je potrebna pomoć u smislu dodatnog obrazovanja i potpore pri zapošljavanju.

6.1. Aktivne mjere zapošljavanja

OECD (2014.) kako je navedeno u radu na službenom portalu Europske unije definira aktivne politike tržišta rada na sljedeći način: Aktivni programi tržišta rada uključuju sve socijalne rashode (osim onih za obrazovanje) usmjerene na poboljšanje mogućnosti korisnika da pronađu plaćeno zaposlenje ili da na neki drugi način povećaju svoju sposobnost zarađivanja. Navedena kategorija uključuje troškove javnih službi i uprava za zapošljavanje, osposobljavanje za tržište rada, posebne programe za prelazak mladih iz sustava obrazovanja na tržište rada, programe tržišta rada kojima se osigurava ili promiče zapošljavanje nezaposlenih i ostalih osoba (osim mladih i osoba s invaliditetom) te posebne programe za osobe s invaliditetom. Hrvatska se po statistikama EU nalazi pri vrhu tablice zemalja sa visokom stopom nezaposlenosti. Stoga, država provodi aktivne mjere zapošljavanja kojima je primarni cilj uparivanje slobodnih radnih mjesta i nezaposlenih. „Dugotrajno nezaposlene osobe s vremenom teže pronalaze zaposlenje, imaju manja primanja i manje prilika za razvoj karijere. Zbog stalno visoke razine dugotrajne nezaposlenosti na nacionalnoj su razini ugroženi opći ciljevi politike zapošljavanja, smanjena je mogućnost dodjele odgovarajućih poslova odgovarajućim osobama i narušena je profesionalna i geografska mobilnost.“ (The London School of Economics and Political science prema portalu Europa.eu). Nadalje, u portalu se navodi kako ljudski kapital tijekom dužeg vremena nezaposlenosti se pogoršava te se povećava vjerojatnost da se nezaposlenost neće smanjiti. Stoga je od iznimne važnosti intervenirati s adekvatnim mjerama u što kraćem mogućem roku. Uspješno provedene aktivne mjere, osim na smanjenje nezaposlenosti, imaju izravan utjecaj i na povećanje BDP-a. Osim što aktivne mjere zaposlenja pomažu nezaposlenima u što kraćem roku pronaći radno mjesto, pomažu i pronaći mjesto koje najbolje odgovara njihovim kvalifikacijama, znanjima i vještinama. Ukoliko potražnja tržišta rada nije u skladu s ponudom, aktivne mjere pomažu na način primjene prekvalifikacija i dokvalifikacija za određene poslove koji su u tome trenutku izrazito traženi. Ciljne skupine aktivnih politika su dugotrajno nezaposlene osobe, naročito mladi te starije i niskokvalificirane osobe. Također jedan od primarnih ciljeva aktivnih politika je i pružiti potporu ljudima koji su četo kratkotrajno nezaposleni kako bi se vratili na tržište rada. Važnost aktivnih politika tržišta rada naglašena je u Komisijinim dokumentima o politikama.

Hrvatski zavod za zapošljavanje provodi niz mjera aktivnih politika zapošljavanja u 2021. godini. Grupirane su na sljedeći način (Hrvatski zavod za zapošljavanje, 2021.):

1. Potpore za zapošljavanje

2. Potpore za zapošljavanje za stjecanje prvog radnog iskustva/pripravništvo
 - u realnom sektoru
 - u javnim službama
3. Potpore za usavršavanje
4. Potpore za samozapošljavanje i proširenje poslovanja
 - Potpore za samozapošljavanje
 - Potpore za proširenje poslovanja
5. Obrazovanje i osposobljavanje
 - Obrazovanje nezaposlenih osoba i ostalih tražitelja zaposlenja
 - Osposobljavanja na radnom mjestu
 - Osposobljavanje na radnom mjestu i ustanovama za obrazovanje odraslih
 - Obrazovanje za temeljne vještine osobnog i profesionalnog razvoja
6. Javni rad
7. Potpore za očuvanje radnih mjesta
 - Potpore za očuvanje radnih mjesta u sektoru proizvodnje tekstila, odjeće, obuće, kože i drva
 - Potpora za skraćivanje radnog vremena
8. Stalni sezonac

Hrvatski zavod za zapošljavanje (2021.) navodi kako su se najveće izmjene u korištenju aktivnih mjera zapošljavanja odnosile su se na mogućnosti podnošenja online zahtjeva potpore za samozapošljavanje koji u 2021. godini iznosi 130.000 kn. Također, uvodi se fiksni i varijabilni dio prihvatljivih troškova te prihvatljiv trošak rada korisnika. Potiče se inovativnost te djelatnosti u zelenoj i digitalnoj tranziciji kroz novi sustav bodovanja. Maksimalan iznos potpore za proširenje poslovanja povećava se na 100.000 kn. Imajući u vidu da se 2020. godine naglasak stavljao na provedbu aktivne mjere Potpore za zapošljavanje za stjecanje prvog radnog iskustva/pripravništvo kojoj je bio cilj osnažiti mlade i potaknuti ih na samostalan rad te im omogućiti prvo zaposlenje ili odrađivanje pripravničkog staža uz sklapanje ugovora.

6.2. Pasivne mjere zapošljavanja

Dok aktivne mjere zapošljavanja potiču zaposlenje kroz razne programe kao što je otvorenje radnih mjesta, prekvalifikacija i dokvalifikacija te stručno osposobljavanje, pasivne mjere su kratkoročne. One se zasnivaju na pružanju materijalne i socijalne pomoći nezaposlenima. One zahtijevaju financijsku pomoć od strane države te ih se iz toga razloga smatra manje prihvatljivim. Može se reći kako pasivne mjere zapravo djeluju na način kako bi se smanjila ponuda radne snage na tržištu. Jedna od mogućnosti smanjenja radne snage na tržištu rada je pomicanje dobne granice zaposlenosti. Po zakonu, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje (2021.) navodi da nakon navršenih 65 godina života i 15 godina mirovinskog staža, radnici su dužni napustiti svoja radna mjesta i otići u mirovinu. Prema podacima HZMO-a, u 2014. godini je od ukupno 51,5 tisuća osoba koje su stekle pravo na mirovinu, 18 tisuća osoba u mirovinu otišlo pod uvjetima prijevremene mirovine, što je više od trećine (35%) te više nego prethodnih godina i u udjelu i u apsolutnom izrazu. U prijelaznom razdoblju od 2020. do 2029. godine žene ostvaruju pravo na starosnu mirovinu prema povoljnijim uvjetima, s nižom starosnom dobi. Ostale pasivne mjere se odnose na dodjeljivanje raznih vrsta subvencija poput studentski stipendija na način da se time potiče daljnje školovanje kako bi se smanjio broj mladih ljudi koji stupaju na tržište rada. Statistike pokazuju kako mladi u RH stupaju na tržište rada dosta ranije uspoređujući sa zemljama EU. Osim stipendija dodjeljuju se razni dodaci na plaću jednom hranitelju u obitelji.

Prema Obadić (2003.) pri samom početku tranzicijskog procesa, iznos naknada za pomoć nezaposlenima je bio izrazito visok u skoro svim tranzicijskim zemljama. U nekim slučajevima je čak iznos naknade premašivao iznos prosječne nadnice u državi te je trajanje njihovog isplaćivanja bilo neograničeno. No zbog povećanja broja primatelja naknada koji su se neprestano prijavljivali u urede za zapošljavanje, iznos se postepeno smanjivao zbog proračunskog kapaciteta. Što je za rezultat imalo postrožene uvjete za dobivanje naknada. No neke zemlje se ne slažu sa ovakvim načinom potpore nezaposlenima. Tako na primjer u Poljskoj i Mađarskoj mlade nezaposlene osobe bez radnog iskustva mogu samo sudjelovati u programima specijalno kreiranim za mlade, te nemaju pravo na naknade za nezaposlene. Vrijeme trajanja naknada i uvjeti za ostvarivanje istih se razlikuju od zemlje do zemlje. Ostvarivanje prava na novčanu naknadu za vrijeme nezaposlenosti u Republici Hrvatskoj regulirano je Zakonom o tržištu rada (Narodne novine, broj [118/18](#) i [32/20](#)).

Da bi nezaposlena osoba ostvarila pravo na novčanu naknadu u Republici Hrvatskoj (Hrvatski zavod za zapošljavanje, 2021.):

- mora ispuniti uvjet prethodnog rada,
- radni odnos joj ne smije prestati njezinom krivnjom ili voljom/obavljanje samostalne djelatnosti ne smije prestati bez opravdanih razloga,
- mora se u zakonskom roku prijaviti nadležnom područnom uredu Hrvatskog zavoda za zapošljavanje i podnijeti zahtjev za novčanu naknadu

6.3. Mjere EU

Kako navode Vijesti europskog parlamenta (2021.) u travnju 2021. stopa nezaposlenosti u euro području iznosila je 8 posto, što je pad sa 8,1 posto u ožujku 2021. i porast sa 7,3 posto u travnju 2020. Nakon što je stopa nezaposlenosti stagnerala nekoliko godina od njezinog naglog rasta 2008. godine, uzrokovane velikom ekonomskom i financijskom krizom, kriza uzrokovana pandemijom koronavirusom ponovno je uzrokovala njezin porast u 2020. godini. Europska unija se već nekoliko godina bori za osiguranje i kvalitetu poslova i socijalne uključenosti u Europi. Uvede su nove mjere, prvenstveno za mlade, koji tek ulaze na tržište rada ili se dugotrajno nezaposleni. Mjere služe također za poboljšanje njihovih vještina i osigurava pomoć kod mobilnosti zaposlenika. No, Europska unija ne može u potpunosti odgovarati za zaposlenost, odgovornost za socijalnu politiku je ipak na državama članicama. EU nadopunjava i koordinira njihove aktivnosti i promiče dijeljenje najboljih praksi.

Kako bi se suzbila visoka stopa nezaposlenosti, članice Europske unije 1997. godine su utvrdile niz zajedničkih ciljeva u politici zapošljavanja i one čine tzv. Europsku strategiju zapošljavanja. Europska komisija (2021.) navodi da je glavni cilj ove strategije otvaranje dodatnih i boljih radnih mjesta diljem EU. Sada je sastavni dio strategije rasta Europa 2020. i provodi se s pomoću europskog semestra, godišnjeg procesa promicanja bliske političke suradnje između država članica i institucija EU-a. Komisija EU redovno prati i provodi strategiju kroz Europski semestra, odnosno godišnji postupak koordinacije ekonomskih politika i politika zapošljavanja na razini EU. Na temelju smjernica za zapošljavanje i kroz Europski semestar procjenjuje se trenutna situacija na pojedinačnim područjima, te komisija na temelju utvrđenog izdaje preporuke specifične za svaku zemlju. Europski parlament (2021.) navodi kako je Europski

socijalni fond (ESF) glavni instrument koji osigurava svim građanima članica zemalja EU pružanje poslovnih prilika. Bilo da se radi o nezaposlenima, zaposlenima ili mladima. Također se ističe kako je ESF predložio povećanje sredstava u proračunu EU za razdoblje od 2021. do 2027. Povećanje fonda bi bilo usmjereno ka osposobljavanju, obrazovanju kao i samoj borbi protiv siromaštva.

Tijekom 2013. godine i krize koja je ostavila velike posljedice na zapošljavanje mladih, države članice usvojile su program Jamstvo za mlade. Europska komisija (2016.) navodi kako je Jamstvo za mlade sveobuhvatan program koji mladima od 25 godina osigurava kvalitetna ponuda poslova, stalnog obrazovanja, naukovanja ili pripravništva u roku od četiri mjeseca otkad su postali nezaposleni ili napustili formalno obrazovanje (2013/C 120/01 od 22. travnja 2013). Uz Jamstvo za mlade poduzeto je nekoliko inicijativa EU-a. Europski savez za naukovanje pokrenut je 2013. s ciljem poboljšanja kvalitete, ponude i ugleda naukovanja u Europi. Preporuka Vijeća o kvalitativnom okviru za pripravništvo donesena je u ožujku 2014. Europski pakt za mlade iz 2015. temelji se na tim inicijativama te se njime promiču kvalitetna partnerstva između poduzeća i obrazovnih ustanova. Tri godine nakon pokretanja Jamstva za mlade broj nezaposlenih mladih ljudi u EU-u smanjio se za 1,4 milijuna te se znatno smanjio broj mladih koji nisu zaposleni, ne obrazuju se niti se osposobljavaju (NEET), iako su rezultati među državama članicama različiti.

Inicijativa za zapošljavanje mladih je glavni alat Europske unije kojoj je glavni cilj financiranje programa država članica EU za zapošljavanje mladih. Ova inicijativa je namijenjena najgore pogođenim regijama Europske unije sta stopom nezaposlenosti većom od 25 posto. EU trenutno radi na prijedlogu za jačanje Jamstva za mlade zbog velikog utjecaja korona krize. EU želi ovaj paket učiniti dostupnim za veću populaciju te ga bolje uskladiti s tržišnim potrebama. Kao potpora Jamstvu za mlade osnovan je i Europski savez za naukovanje. Cilj ovog saveza je davanje prilika mladim ljudima za stjecanje visokokvalitetnog radnog iskustva u sigurnim uvjetima te povećanje njihove zapošljivosti.

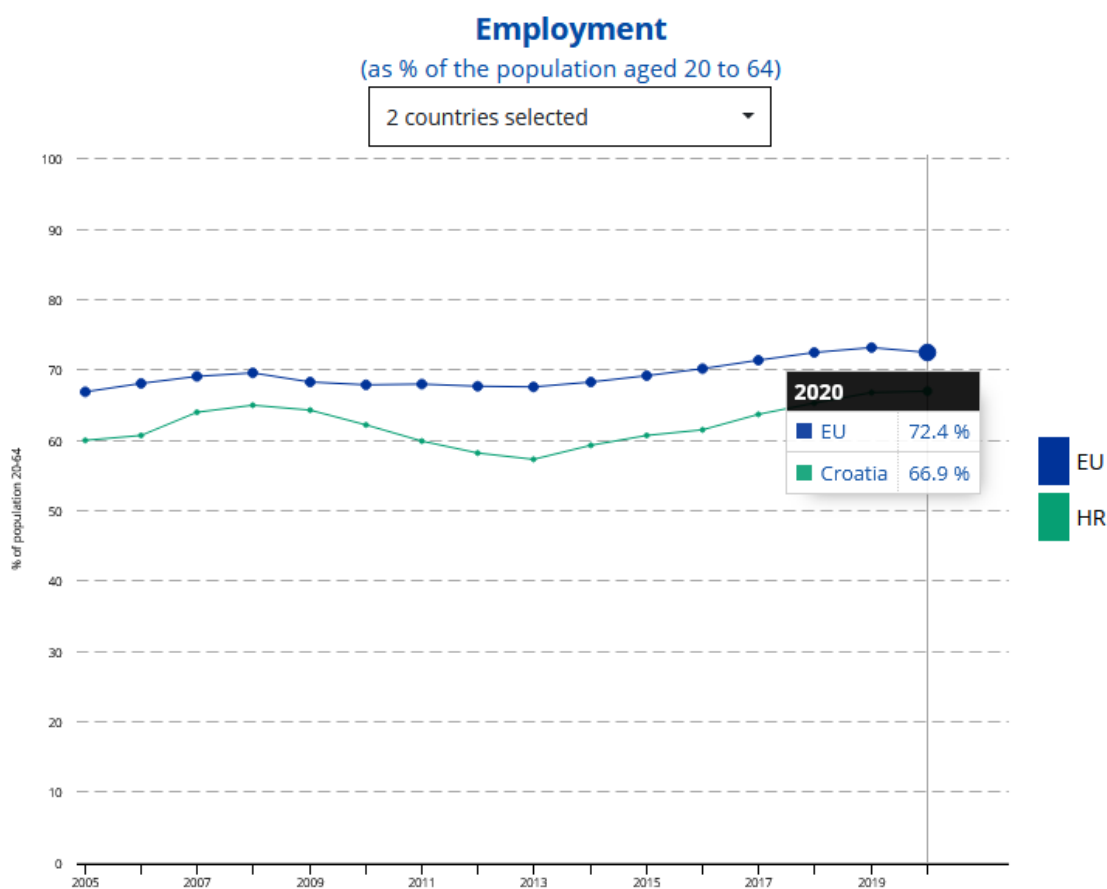
Kao potporu za visoko obrazovanje i koordiniranje između članica kroz suradnju u području obrazovnih politika osnovan je program Erasmus+. Ovaj program je usmjeren na mobilnost i transnacionalnu suradnju. Osnovan je 1987. godine kao studentski program, no danas pokriva školstvo i visoko obrazovanje, isto kao i strukovno obrazovanje i osposobljavanje, učenje odraslih, neformalno učenje mladih i sport. Portal Europski parlament (2021.) navodi kako Erasmus+ omogućava studiranje u inozemstvu, prilike za učenje i osposobljavanje za zaposlenike u sektoru obrazovanja, stažiranje i razmjenu mladih. Organizacijama (kao što su

škole, sveučilišta, organizacije mladih i slično) nude se sredstva kojima mogu izgraditi strateška partnerstva i saveze s organizacijama iz drugih zemalja. Parlament je usvojio novi program za Erasmus+ za razdoblje 2021.-2027. u svibnju 2021. Zastupnici su osigurali dodatnih 1,7 milijardi eura tijekom pregovora s Vijećem, čime ukupan proračun iznosi više od 28 milijardi eura, a sredstva dolaze iz različitih izvora.

7. Rasprava

Stopa nezaposlenosti mladih je postotak nezaposlenih u dobnoj skupini od 15 godina do 24 godine koji se uspoređuje sa radnom snagom u toj dobnoj skupini (uključujući zaposlene i nezaposlene mlade osobe, ali ne uključuje neaktivne osobe, tj. mlade osobe koje ne traže posao). Prema podacima navedenim u članku na portalu Europska komisija (2021.), u Europskoj uniji danas je nezaposleno otprilike 3,8 milijuna mladih osoba što je odličan postotak uzme li se u obzir nezaposlenost iz siječnja 2013. godine kada je iznosio rekordnih 5,7 milijuna. Kada se to stavi u postotni izračun, stopa nezaposlenosti smanjila se s 24% na 18,7%. U čak jedanaest država članica EU ta je stopa bila i veća od 20%, dok je u četiri države bila i čak preko 30%. U Grčkoj, Španjolskoj, Italiji i Hrvatskoj.

Slika 4: usporedba zaposlenosti RH i EU

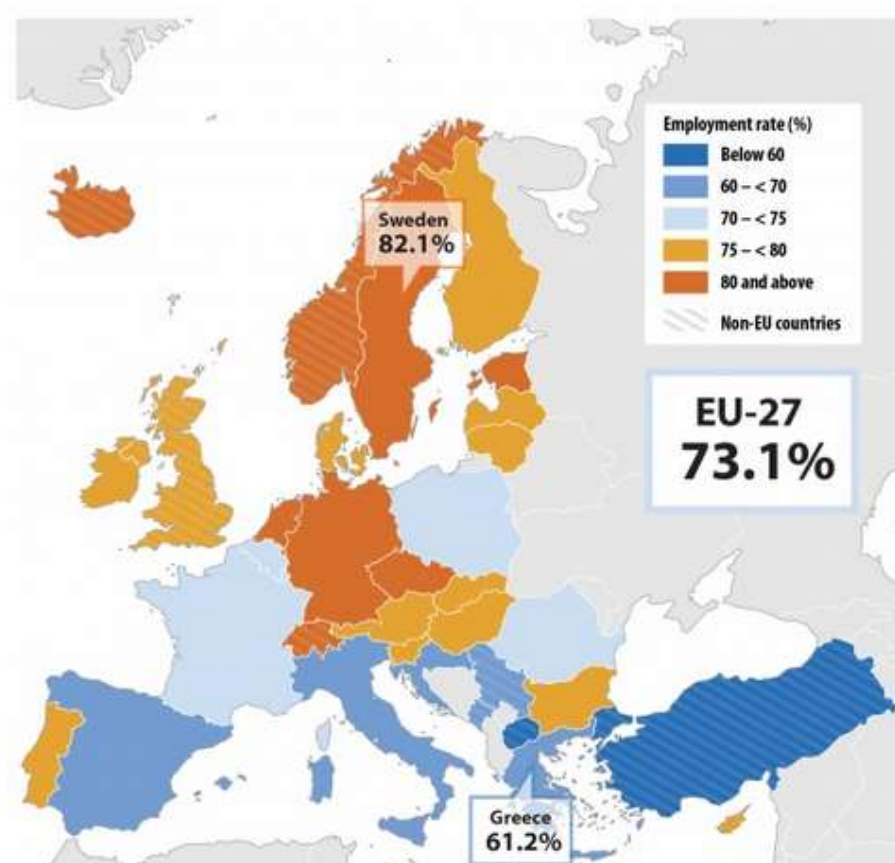

Izvor: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Employment_-_annual_statistics/hr&oldid=496981 (preuzeto 01. srpnja 2021.)

Prema Eurostat-u (2020.) u periodu između 2005. i 2020., stopa zaposlenosti u EU u dobi od 20 godina do 64 je narasla sa 66,8% na 72,4%. Zemlje članice EU su tijekom posljednjih godina imale vrlo različite situacije na tržištu rada. Stopa zaposlenosti povećala se u spomenutom razdoblju u svim zemljama, osim u Grčkoj (-3,3%), Španjolskoj (-1,8%), Irskoj (-0,6%) i Danskoj (-0,2%). Suprotno tome, najveći porast, svih iznad 10%, bilježi se na Malti (+20,0%), Poljskoj (+15,3%), Mađarskoj (+12,8%), Bugarskoj (+11,5%) i Njemačkoj (+10,7%). Ovaj dugoročni rast uglavnom je posljedica kontinuiranog rasta udjela zaposlenih u dobi od 55 do 64 godine. Od 2015. do 2018. stopa zaposlenosti povećavala se svake godine za oko 1%, ali kao posljedicu suočavanja svijeta sa krizom COVID - 19 virusa, stopa zaposlenosti pala je za 0,7% od 2019. do 2020., dostigavši 2020. isti nivo kao i 2018. godine. Stopa zaposlenosti žena u 2020. porasla je za 8,1% na razini Europske unije.

Jaz u stopi zaposlenosti između muškaraca i žena u EU smanjio se sa 16,4% na 11,3%. Ovaj trend je zamijećen u skoro svim državama članicama EU. Stopa zaposlenih mladih u dobi od 15 do 24 godine pokazuje pad od 1,8% na razini EU, odnosno sa 33,3% na 31,5%. S ovim problemom je uočeno više od polovice zemalja članica Europske unije. Na razini Europske unije sveukupan broj zaposlenih se povećao za 11,3 milijuna, ali mora se uzeti u obzir da je to povećanje uzrokovano porastom broja zaposlenih u dobi od 55 do 64 godine. Gledajući samo zaposlenike u dobi od 15 do 24 godine, broj zaposlenih se smanjio za 3,5 milijuna, kao i broj zaposlenih u dobi od 25 do 54 za 1,2 milijuna. Uzimajući u obzir COVID – 19 krizu, mladi su najugroženija dobna skupina. Njihova zaposlenost je od 2019. do 2020. pala za 2%.

Slika 5: Zaposlenost po dobnoj skupini

Izvor: [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Map1_employment2019.jpg)

[explained/index.php?title=File:Map1_employment2019.jpg](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Map1_employment2019.jpg) (pristupljeno 5. srpnja 2021.)

Na interaktivnom grafikonu je vidljivo kako je u 2019. godini stopa zaposlenosti na razini EU bila do tada na najvišoj zabilježenoj razini, odnosno 73,1%. Jasno su vidljive razlike između zemalja, tako je vidljivo da Švedska ima najveću stopu zaposlenosti od visokih 82,1%.

U prosincu 2019. godine na evidenciji godišnjaka Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje (2019.) bile su 131.753 nezaposlene osobe, što je 11,5% manje nego u istom mjesecu prethodne godine. Ukupan broj novo prijavljenih (206.917) na evidenciju nezaposlenih tijekom 2019. godine bio je manji od zbroja zaposlenih s evidencije i brisanih iz evidencije zbog drugih razloga (224.083), što je rezultiralo padom nezaposlenosti. Kao i svake godine, veliki utjecaj na brojke i njihovo smanjenje kroz godinu ima sezonski utjecaj. Broj nezaposlenih osoba bio je visok početkom godine, potom je tijekom proljetnih i ljetnih mjeseci došlo do njegova izrazitog smanjivanja, da bi se od listopada broj evidentiranih nezaposlenih osoba ponovno povećavao sve do kraja godine.

Tablica 3: Prosječni broj nezaposlenih prema spolu

Spol	2018.		2019.	
	Broj	%	Broj	%
Muškarci	66.403	43,2	57.125	55,44
Žene	89.139	56,8	71.525	55,6
Ukupno	153.542	100,0	128.650	100,0

Izvor: izrada autora prema <https://www.hzz.hr/content/stats/HZZ-Godisnjak.-2019.pdf>
(pristupljeno 06. srpnja 2021.)

Hrvatski zavod za statistiku (2019.) navodi kako se prosječni broj nezaposlenih smanjio kod gotovo svih dobnih skupina. Najznačajnije smanjenje očituje se kod starije dobne skupine, odnosno skupine od 50 do 54 godine te bilježi pad od 18,9%. Naime kako navodi Hrvatski zavod za zapošljavanje (2020.), u 2020. godini zaprimljeno je 164.760 prijava slobodnih radnih mjesta od kojih je zadovoljilo radne uvjete njih 350.932, zaposleno je 148.684 osoba, koje čine 60.757 mladih osoba, 2.475 osoba s invaliditetom. Hrvatski zavod za statistiku (2021.) navodi da za svibanj 2021. godine registrirana nezaposlenost iznosi 138.030 tisuća nezaposlenih. Od toga broj nezaposlenih žena iznosi 75.632 tisuće, mladi do 29 godina 36.228 tisuća, osobe u dobi od 50 i više godina 45.861 tisuća te 63.672 tisuće dugotrajno nezaposlenih.

Na temelju dosad prikupljenih podataka i analiza dosada provedenih istraživanja, naslućuje se kako je u Hrvatskoj nezaposlenost jedan ogroman problem koji traje već godinama i ne nazire mu se kraj. Mladi kao pokretačka snaga društva te intelektualno blago države odlaze u razvijenije zemlje iz raznih razloga. Od nezadovoljstva uvjeta u kojima žive, pa sve do dugoročne nezaposlenosti koja ostavlja tragove, u socijalnom i političkom smislu. Sam temelj problema leži u obrazovnom sustavu. Evidentno je kako nastaje tržišni višak, prevelike su upisne kvote na fakultete, ljudi postaju prekvalificirani za poslove za koje su se godinama školovali. No nikakav konkretan korak ka rješenju toga problema država nije poduzela. Samim tim tržišnim viškom dolazi i do nezaposlenosti. Nezaposlenost uzrokuje manje poreznih obveznika, samim time i manje novca u proračunu. I ovdje je jasno vidljiv začarani krug. Da bi se situacija promijenila, potrebno je dosta reformi i ulaganja u obrazovanje. Država bi trebala što više ulagati na stručno osposobljavanje, prakse, edukacije za usmjeravanje mladih kako bi mladi osjećali manji strah od moguće dugoročne nezaposlenosti.

8. Zaključak

Kroz povijest velike financijske krize za najveću posljedicu su imale nezaposlenost. Isto se dogodilo nakon velike ekonomske i financijske krize 2008. godine, nakon koje se tek u nazad nekoliko godina stanje popravilo i bilježi se nešto veći porast zaposlenih. Iako je situacija djelovala vidno bolje, utjecajem pandemije korona virusa, bilježi se ponovno pad stope zaposlenosti.

Mladi su kao dobna skupina najranjiviji u kriznim situacijama, te je brojka mladih koji su na tržištu rada iznimno visoka. Hrvatska spada u sam vrh ljestvice koja broji stopu nezaposlenih mladih, iznad prosjeka Europske unije. Također je sve veći postotak obeshrabrenih radnika te se u posljednje vrijeme s većim zanimanjem promatra i stopa mladih nazvanih NEET. Ovi podaci govore da su mladi sve više obeshrabreni te u razdoblju života u kojemu se trebaju osamostaliti i postati financijski neovisni o roditeljima, oni to nisu u mogućnosti. Veći problem od samog pronalaska posla je zadržati isti. Visoka stopa nezaposlenosti jedino ide u korist poslodavcima koji imaju tu mogućnost lakog pronalaska drugog radnika ako s prethodnim nisu bili zadovoljni.

Također, kao veći problem i temelj za ostale probleme se izdvaja i obrazovni sustav u Republici Hrvatskoj. Analizirajući potražnju tržišta rada i ponudu na istom, postoje velika odstupanja. Upisne kvote na studijima ili srednjoškolskom obrazovanju nisu u skladu s potrebama na tržištu čime se stvara višak radne snage. Iz tog razloga, kod mladih je prisutan strah da će pripasti u skupinu dugoročno nezaposlenih što rezultira sve većim emigracijama na tržištu. Osim opravdanog straha, dolazi i do drugih posljedica u ekonomskom, socijalnom i političkom aspektu. Pojedinac suočava sa strahovima, izolira se od društva, prisutan je osjećaj manje vrijednosti što dolazi do većih psihičkih posljedica i bolesti.

Također ovaj problem ima ogroman utjecaj na cjelokupno gospodarstvo i kao rezultat toga imamo smanjenje državnog proračuna i pad BDP-a. Država je svjesna ove situacije te pokušava ponuditi mladima razne programe u vidu dodatnih edukacija, prekvalifikacija, poticaja za samozapošljavanje te im osigurati adekvatno osposobljavanje. Europska unija također sudjeluje na ovakav način smanjiti stopu nezaposlenih te osigurava razne financijske fondove i obrazovne programe. No to je sve kratkoročno rješenje. Kako bi se ovaj problem riješio potrebno je prije svega dobro analizirati tržište rada, uvidjeti odstupanja, te kreirati adekvatno rješenje.

Literatura

1. Bejaković, P. (2003). Nezaposlenost. *Financijska teorija i praksa*. 27 (4), 659-661
2. Državni zavod za statistiku (2020). Aktivno stanovništvo u Republici Hrvatskoj u prvom tromjesečju 2020. Dostupno na : https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/09-02-06_01_2020.htm [pristupljeno 05. lipnja 2021.].
3. Državni zavod za statistiku (2021). Zaposleni prema djelatnostima u prosincu 2020. Dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/09-02-01_12_2020.htm [pristupljeno 29. lipnja 2021.].
4. Europska komisija (2016). Tri godine provedbe Jamstva za mlade i Inicijative za zapošljavanje mladih. Dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/ALL/?uri=CELEX:52016DC0646> [pristupljeno 05. srpnja 2021.].
5. Europska komisija (2019). Pregled obrazovanja i osposobljavanja za 2019. Dostupno na: https://ec.europa.eu/education/sites/default/files/document-library-docs/et-monitor-report-2019-croatia_hr.pdf [pristupljeno 05. lipnja 2021.].
6. Europska komisija, Tematski informativni članak o europskom semestru (2016). Aktivne politike tržišta rada. Dostupno na: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/file_import/european-semester_thematic-factsheet_active-labour-market-policies_hr.pdf [pristupljeno 04. srpnja 2021.].
7. Europska komisija, Tematski informativni članak o europskom semestru (2016). Dostupno na: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/file_import/european-semester_thematic-factsheet_youth_employment_hr.pdf [pristupljeno 21. lipnja 2021.].
8. Europski parlament (2021). Mjere Europske unije za zapošljavanje mladih. Dostupno na: <https://www.europarl.europa.eu/news/hr/headlines/society/20171201STO89305/mjere-europske-unije-za-zaposljavanje-mladih> [pristupljeno 03. srpnja 2021.].
9. Europski parlament (2021). Mjere Europske unije za zapošljavanje mladih. Dostupno na: <https://www.europarl.europa.eu/news/hr/headlines/society/20171201STO89305/mjere-europske-unije-za-zaposljavanje-mladih> [pristupljeno 0. srpnja 2021.].
10. Europski parlament (2021). Smanjenje nezaposlenosti i uloga Europske unije. Dostupno na:

- <https://www.europarl.europa.eu/news/hr/headlines/society/20190612STO54312/smanjenje-nezaposlenosti-i-uloga-europske-unije> [pristupljeno 17. lipnja 2021.].
11. Eurostat (2021). Zaposlenost. Dostupno na: [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Employment - annual statistics/hr&oldid=496981](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Employment_-_annual_statistics/hr&oldid=496981) [pristupljeno 06. srpnja 2021.].
 12. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje (2021.) Starosna mirovina. Dostupno na: <https://www.mirovinsko.hr/hr/starosna-mirovina/166> [pristupljeno 03. srpnja 2021.].
 13. Hrvatski zavod za statistiku (2021). Statistika tržišta rada – otvoreni podaci. Dostupno na: <https://www.hzz.hr/statistika/> [pristupljeno 06. srpnja 2021.].
 14. Hrvatski zavod za zapošljavanje (2016). Paket mjera za mlade „Mladi ikreativni“. Dostupno na: <http://www.hzz.hr/default.aspx?id=11698> [pristupljeno 1. srpnja 2021.].
 15. Hrvatski zavod za zapošljavanje (2020). Prihvaćeno godišnje izvješće o radu HZZ-a za 2020. godinu. Dostupno na: <https://www.hzz.hr/novosti-priopcenja/prihvaceno-godisnje-izvjesce-o-radu-hzz-a.php> [pristupljeno 07. srpnja 2021.].
 16. Hrvatski zavod za zapošljavanje (2021). Mjere aktivne politike zapošljavanja u 2021. godini i produženje potpora za očuvanje radnih mjesta na siječanj i veljaču. Dostupno na: <https://www.hzz.hr/novosti-priopcenja/mjere-aktivnog-zaposljavanja-2021.php> [pristupljeno 03. srpnja 2021.].
 17. Hrvatski zavod za zapošljavanje (2021). Novčana naknada za nezaposlene. Dostupno na: <https://www.hzz.hr/korisnicki-centar/novcana-naknada-za-nezaposlene> [pristupljeno 05. srpnja 2021.].
 18. Jelušić, J. (2002). Psihološke posljedice nezaposlenosti i posredujući faktori. Dostupno na: <http://mjesecc.ffzg.hr/nezaposlenost/3.1.html> [pristupljeno 29. lipnja 2021.].
 19. Kerovec, N. (1994). Mjere za poticanje zapošljavanja. *Revija za socijalnu politiku*. 1, str 125-133
 20. Obadić, A. (2011). Utjecaj financijske krize na globalno tržište rada. *EFZG working paper series*. 7, str 1-16
 21. Obadić, A. (2017). Nezaposlenost mladih i usklađenost obrazovnog sustava s potrebama tržišta rada. *Ekonomski misao i praksa*. 1, str. 129-150.
 22. Poslovni dnevnik (2021). Jedna skupina radnika prva se našla na udaru korona krize, drugi put u zadnjih 10 godina. Dostupno na: <https://www.poslovni.hr/svijet/korona-kriza-najprije-je-izbrisala-radna-mjesta-mladih-euroljana-4237199> [pristupljeno 15. lipnja 2021.].

23. Poslovni.hr (2020). Svake godine regiju napuste stotine tisuća ljudi, evo gdje je hrvatska. Dostupno na: <https://www.poslovni.hr/hrvatska/svake-godine-regiju-napuste-stotine-tisuca-ljudi-evo-gdje-je-hrvatska-361539> [pristupljeno 02. srpnja 2021.].
24. Rančić, N., Durbič, J. (2016). Uzroci nezaposlenosti i utjecaj na smanjenje nezaposlenosti kroz institucionalno-strukturne reforme u Republici Hrvatskoj. *Pravnik : časopis za pravna i društvena pitanja*. 50(100), str 39-54
25. Vlada Republike Hrvatske (2002). Program poticanja zapošljavanja. *Revija za socijalnu politiku*. 9, str 49-64
26. Vlada Republike Hrvatske (2002). Program poticanja zapošljavanja. *Revija za socijalnu politiku*. 9(1), str 49-64.
27. Vujčić, V. (2019.). Psihološke posljedice nezaposlenosti. Dostupno na: https://cisok.hr/wp-content/uploads/2019/05/Vujc%CC%8Cic%CC%81_Psiholos%CC%8Cke-posljedice-nezaposlenosti.pdf [pristupljeno 24. lipnja 2021.].

Popis tablica

Tablica 1: Radno sposobno stanovništvo u prvom tromjesečju 2020.	5
Tablica 2: Vanjska migracija stanovništva.....	15
Tablica 3: Prosječni broj nezaposlenih prema spolu.....	29

Popis slika

Slika 1: Procjena ukupnog stanovništva RH po županijama od 2015. do 2019. **Pogreška! Knjižna oznaka nije definirana.**

Slika 2: Trendovi globalne nezaposlenosti i stopa rasta BDP-a **Pogreška! Knjižna oznaka nije definirana.**

Slika 3: Stopa nezaposlenosti mladih između 15 i 24 godine **Pogreška! Knjižna oznaka nije definirana.**

Slika 4: usporedba zaposlenosti RH i EU..... **Pogreška! Knjižna oznaka nije definirana.**

Slika 5: Zaposlenost po dobnoj skupini..... **Pogreška! Knjižna oznaka nije definirana.**